

DZIENNIK BERLIŃSKI

Przedpłata wynosi: w depozytach i w pocztach
 kwartalnie 7 mk., z odroczeniem do dnia 242 mk.; miesięcznie
 17 mk., z odroczeniem do dnia 81 lenigów. — Wysyłka pod
 adresem kwartalnie 4.50 mk. — U spedytorów miesięcznie 90 fen.

wychodzi codziennie

z wyjątkiem niedziel i świąt z datą na dzień następnny.

Adresować należy:

Dziennik Berliński, Berlin O 27,
 Raupachstrasse 6.

Cena ogłoszeń: 25te lenigów od wiersza pięcioletniego —
 ciekawym lub ogłoszenia na trzeciej stronie 50 len. od wiersza pięcioletniego. — Rękopisów redakcja nie zwraca, lecz je niszczy. —
 Redakcja, administracja i ekspedycja: Berlin O 27, Raupachstr. 6.

Telefon: Alexander nr. 4905.

Telefon: Alexander nr. 4905.

Berlin, piątek 17. marca 1916.

Przegląd tygodniowy.

Najważniejszym wydarzeniem bieżącego tygodnia może jednym z bardzo ważnych faktów politycznych podczas obecnej wojny jest ustąpienie kierującego meża marynarki niemieckiej, obok osoby cesarza jej głównego twórcy i opiekuna, admirała Tirpitz sekretarza stanu w urzędzie marynarki niemieckiej. Admirał Tirpitz już od roku 1897 zajmował to ważne stanowisko i położył w tym czasie ogromne zasługi około podniesienia niemieckiej floty wojennej do obecnej jej wielkości. Prasa niemiecka bez różnicy odcieni politycznych wyraża swój żal z powodu jego ustąpienia a partie narodowo-liberalna i konserwatywna w specjalnych rezolucjach żal ten podkreśliły.

Admirał Tirpitz uchodził za zdecydowanego zwolennika walki łodzi nurkowych, stąd też zrozumiałą jest rzeczą, że zmiana ta wywołata, jak się zdaje, w pewnych kołach obawa, iż zapowiedziana przez rząd obostrzona walka łodzi nurkowych nie zostanie przeprowadzoną z dostateczną sprężystością i energią. Pogłoski te przybrały charakter tak poważny, iż rząd był zmuszony dać za pomocą Biura Telegraficznego Wolffa, urzędowe zapewnienia, że o zmianie takiej nie myśli, i że walka łodzi nurkowych bynajmniej nie ulegnie żadnym ograniczeniom. Pomimo tego zapewnienia domaga się partya narodowo-liberalna, by sprawa walki łodzi nurkowych omówiona została obszernie w najbliższych dniach w parlamencie niemieckim.

Także i konserwatyści robią kanclerzowi w tej sprawie nowe trudności. W świeżej pamięci wszystkich pozostaje jeszcze zaręczenie, jaki powstał niedawno pomiędzy kanclerzem rzeszy niemieckiej, Bethmannem Hollwegiem a sejmem pruskim, któremu kanclerz odmówił prawa mieszania się do spraw polityki zagranicznej rzeszy niemieckiej. Zdawało się, że sprawa ta została załagodzoną. Tymczasem przyjęta wzmocniona komisya budżetowa sejmiku pruskiego na swem środowisku, mimo protestu przedstawiciela rządowego rezolucyę, że sejm pruski w przeciwieństwie do oświadczenia kanclerza jest zdania, iż przysługuje mu prawo wypowiedziania swego poglądu w sprawach polityki zewnętrznej Niemiec. Rezolucyja ta przyjęta została 23 przeciw 5 głosom. I tutaj item zaręczenie jest kwestyja walki łodzi nurkowych.

Wobec tego nieprzejednanego stanowiska w stosunku do kanclerza partya bardzo wpływowych w Niemczech, a posiadających w sejmie pruskim decydującą przewagę, odzywają się z drugiej strony głosy wyrażające kanclerzowi wotum zaufania. Takim głosem jest artykuł organu rządu bawarskiego »Bayerische Staatszeitung«, ostro potępiający szkodliwą agitacyę uprawianą potajemnie z ust do ust, której skutki są szkodliwe, podkopują bowiem bezwzględne zaufanie do rządu rzeszy. Artykuł zaznacza, że rządy związkowe, a zwłaszcza rząd bawarski mają nieograniczone zaufanie do obecnego kierownika rządu rzeszy. Znamienny jest także artykuł wstępny wczorajszego »Tagu«, zatytułowany »Zur Lage«. Zaznaczywszy na wstępie, że według tego, co się słyszy, trzeba nabrać przekonanie, iż kierujący mężowie stanu w Niemczech inaczej osądzają położenie ogólne niż to wypowiedział kanclerz podczas znanej interpelacyi pokojowej socjalistów w grudniu, wyraża pismo to pogląd, że należy pozostawić kierownikom rządu decyzje, kiedy i jak należy użyć potrzebnych i odpowiednich środków wojennych.

Ten sam cel utwierdzenia pozycyi kanclerza ma także rezolucyja przyjęta przedwczoraj na posiedzeniu wydziału rady związkowej pod przewodnictwem ministra bawarskiego hr. Herllinga, wyrażająca jednogłośnie zgodę i zaufanie do stanowiska, jakie zajmuje kanclerz w kwestyjach polityki zewnętrznej.

Ze kwestyja walki łodzi nurkowych, która w ostatnim czasie tyle wrzawy wywołata w Niemczech i tak poruszyła umysły w najszerszych kołach, jest bardzo zawiła i trudna, a w dodatku delikatna na terenie polityki zewnętrznej rzeszy, dowodzi tego ostatni memoryał rządu niemieckiego doręczony w Wa-

szingtonie i oświadczenie amerykańskiego sekretarza dla spraw zewnętrznych, Lansinga, który powiedział, że nie wyda żadnego ostrzeżenia do obywateli amerykańskich, by nie podróżowali na uzbrojonych okrętach handlowych państw wojujących z państwami centralnymi.

Oświadczenie to odpowiada w zupełności znanemu dostatecznie stanowisku rządu Stanów Zjednoczonych w tej sprawie. Dochodzenia zarządzane przez Lansinga, czy na zatopionym świeżo okręcie »Sirius« nie zatonęli czasem obywatele amerykańscy, świadczy, że rząd amerykański zdecydowany jest bezwzględnie obstawać przy swych zapatrywaniach.

Jakie skutki polityczne będzie miało zatonicie olbrzymiego holenderskiego okrętu pasażerskiego »Tubantia«, trudno na razie przewidzieć, wobec niewyjaśnionej dotąd kwestyi, czy okręt zatonął najechawszy na pływającą minę, albo też może został storpedowany.

Dla Ameryki mnożą się znowu trudności w stosunku do Meksyku. Prezydent Wilson stał, jak wiadomo, na tem stanowisku, iż państwa amerykańskie powinny same zatłoczyć się z swymi trudnościami wewnętrznymi, i że do ich sporów wewnętrznych żadne inne państwo mieszać się nie powinno. Stąd też odparł wszelką myśl interwencyi amerykańskiej w ruchach meksykańskich. Dopiero gdy teraz zwolennicy generała Villi, przeciwnika uznanego przez rząd Stanów Zjednoczonych prezydenta meksykańskiego Caranza, wtargnęli na terytorium amerykańskie i spłodowali miasto Columbus, zdecydował się prezydent Wilson do zbrojnej interwencyi. W tym celu porozumiał się z prezydentem Meksyku, Caranza, że obustronnym wojskom wolno będzie ścigać bandytów meksykańskich na terytorium amerykańskim względnie meksykańskim i wysłał w pościg za opryszkami Willi trzy pułki konnicy, które wkroczyły już na terytorium meksykańskie. Tak tedy zmuszony został Wilson, wbrew swej woli, do zbrojnej interwencyi w Meksyku.

Wypowiedzenie wojny przez rząd niemiecki Portugalii było przedmiotem obrad kongresu portugalskiego, podczas których wszystkie partye przyrzekały popierać rząd podczas wojny, poczem obecny gabinet ministerjalny podał się do dymisyi, by zrobić miejsce dla nowego gabinetu narodowego, złożonego z wszystkich partyi.

Austria, idąc solidarnie ręką z swym sprzymierzeńcem, poleciła swemu postowi w Lizbonie opuścić Portugalie, zrywając tem samym stosunki dyplomatyczne Portugalii. Wytworzył się tedy pomiędzy Austrią a Portugalją podobny stosunek, jaki istnieje od maja ub. r. pomiędzy Niemcami a Włochami.

Przykład Portugalii pobudził apetyty rządu brazylijskiego na statki niemieckie znajdujące się portach Brazylii. Podobno prezydent republiki brazylijskiej konferował już z ministrami w sprawie zw. zużycia okrętów niemieckich dla żeglugi nadbrzeżnej w Brazylii. Poza tem odbyły się w Rio de Janeiro wielkie demonstracye wyrażające swą solidarność z Portugalją i żądające, by rząd brazylijski porzucił swą dotychczasową neutralność. Czy demonstracye te są tylko chwilowym objawem nastrojów żywiołów związanych węzłami krwi i tradycyi historycznej z swą ziemią ojczyznę, lub czy posłużą się rządowi do upozorowania realnych zamiarów i czynów politycznych, wykaże dopiero przyszłość.

Sprawa łodzi nurkowych a parlament.

Trzy wnioski w sprawie walki łodzi nurkowych.

Urządowo donosi Biuro Telegraficzne Wolffa, co następuje: W kwestyji walki za pomocą łodzi nurkowych przedłożone zostały parlamentowi niemieckiemu trzy poniższe wnioski:

Wniosek narodowo-liberalny domaga się:

»Parlament zechce uchwalić: Zważywszy, że Anglia prowadzi wojnę nie tylko ze zbrojną siłą Rzeszy niemieckiej, lecz równocześnie tamie brutalnie prawo międzynarodowe i gwałcać neutralnych poczyniła jak n. j. bezwzględniejsze zarządzenie, by prze-

szkodzić zaopatrywaniu Niemiec w żywność i surowiec i pokonać naród niemiecki za pomocą głodu, zważywszy dalej, że odwrotnie Niemcy są zdolne przez nieograniczone i bezwzględne prowadzenie wojny za pomocą łodzi nurkowych powiększyć brak angielskich rozmiarów frachtowych tak dalece, że dostateczne zaopatrywanie narodu angielskiego w żywność i surowiec może być bardzo utrudnione, może nawet uniemożliwione i tem samem może być spowodowane szybsze, dla Niemiec zwycięskie zakończenie wojny, poprosić kanclerza:

By nie zawierał z innymi mocarstwami układów, które mogłyby nam przeszkadzać w nieograniczonym używaniu broni łodzi nurkowych, lecz by pracował w tym kierunku, aby z niemieckiej strony robiono z broni łodzi nurkowych w pasie wojennym także i w wojnie handlowej poza okrętami pasażerskimi służącymi wyłącznie do przewożenia pasażerów, ten użytek, który wynika z technicznej właściwości broni.

Wniosek konserwatywny żąda:

Parlament zechce uchwalić, by kanclerzowi doręczono następującą deklaracyę:

»Wobec próby Anglii, pokonania naszego narodu przez blokadę i wygłodzenia i rozszerzenia przez to wojny poza uzbrojoną siłą wojenną na całą ludność, wskazane jest bezwzględne używanie wszystkich naszych wojennych środków przeciw Anglii, by ją także z naszej strony zwalczać w jej wyżywieniu i jej sile ludowej. W codopiero ogłoszonej decyzji kierownictwa rządu rzeszy w sprawie prowadzenia wojny łodzi nurkowych upatrywać można zarządzanie dla celów tych odpowiednie tylko wówczas, gdy odpowiednio zapewnione będzie praktycznie skuteczne przeprowadzenie właściwości tej broni.

Biuro Telegraficzne Wolffa, zaopatruje wnioski te w następującą uwagę:

»Redakcyja tych wniosków może wywołać szkodliwe wrażenie, że ma być wywierany nacisk na decyzye w sprawie prowadzenia wojny. Do zwycięskiego przeprowadzenia wojny potrzebujemy, jak dotychczas zwartej i ufnej jednomyślności i jest też jednomyślną wolą całego narodu, że jedność tę należy utrzymać.

Wniosek narodowo-liberalny nie znalazł — jak donosi »Berl. Tgbl.« — poklasku u wszystkich członków frakcyi narodowo-liberalnej. Przeciw wnioskowi głosowało dziesięciu postów narodowo-liberalnych, mianowicie postowie: Paasche, Schiffer, Książę Schönlath Karolath, Richthofen, Junck, Schwabach, Marquart i Kelnath.

Urządowo, Berlin, 17go. marca.

Frakcyja centrowa stawiała w parlamencie wniosek następujący:

»Parlament zechce uchwalić, bo doręczono następującą deklaracyę:

Wobec tego, że łódź nurkowa okazała się skuteczną bronią przeciw sposobowi prowadzenia wojny przez Anglię, wyraża parlament nadzieję, że, ponieważ kwestyja używania broni łodzi nurkowych nie została w prawie międzynarodowym jeszcze uregulowana, przy układach z państwami zagranicznymi zachowana zostanie swoboda w używaniu tej broni.

Wobec powyższych wniosków najbliższe obrady parlamentu niemieckiego będą bardzo ciekawe. Spodziewać się bowiem należy, że inne frakcyje parlamentarne, a zwłaszcza najpotężniejsza frakcyja socjalno-demokratyczna, także w tej sprawie zabierze stanowisko.

Wojna.

W ogólnem położeniu wojennym alema dziś do zanotowania żadnych ważniejszych wydarzeń.

Ze zachodniego teatru wojny komunikaty niemiecki i francuski donoszą o odparciu ataków przeciwnika na wzgórze Mort Homme po lewym brzegu Mozy. Ożywiony ogień artyleryjny trwa dalej w różnych punktach frontu.

Z wschodniej Galicyi Austriacy donoszą o pomyslnem ataku w okolicy Tarnopola.